

С Т А Н О В И Щ Е

относно дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

Тема: „Ефективност на системата за регистриране и мониторинг на случаи на насилие над деца“

Автор: Елена Илиева Керанкова

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.4. Социални дейности

Докторска програма „Организация и управление на социалните дейности”

Научен ръководител: проф. д-р Васка Станчева - Попкостадинова

Член на научното жури: доц. д-р Стефка Динчийска

Общ профил на докторанта и процедурата

Елена Илиева Керанкова е представила необходимата документация за изготвяне на становище за придобиване на ОНС „доктор”.

Приложената биография показва, че кариерата си на специалист в социалната сфера Керанкова изгражда чрез методично реализирана образователна стратегия: последователно е придобила бакалавърска и магистърска степен в ЮЗУ „Неофит Рилски”, след което става докторант в редовна форма на обучение в катедра „Медико-социални науки“ на факултета „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ на същия университет.

Докторант Керанкова има богат административен и професионален опит в сферата на социалните дейности: методист, консултант, социален работник, администратор (специалист, главен експерт, началник - отдел и директор на регионална дирекция АСП), педагог, практик по интензивно общуване, обучител по супервизия.

Елена Керанкова непрекъснато разширява периметъра на своите интереси и спецификата на професионалните си компетенции, което се доказва от приложените сертификати за: „Психо-социална подкрепа при бедствия”; „Кризисна интервенция при деца и юноши”; „Управление и предоставяне на социални услуги за деца и семейства в общността”; „Обучение по супервизия на социалните услуги”, регионален инструктор по оказване на първа психологична помощ.

Придобитата опитност в различните аспекти на социално-педагогическата сфера е

благоприятна предпоставка за ориентацията ѝ при избора на изследователската тема и дейност.

Процедурата за официална защита на дисертационния труд е съобразена с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Със Заповед на Ректора (№ 1365 от 24.06.21 г.) е определен съставът на научното жури и даден официален ход за публична защита на труда.

Формален профил на дисертационния труд

Съдържанието на дисертационния труд е организирано в стандартна академична архитектура: увод, три глави, заключение, литература, приложения. В посочената структура коректно са обхванати всички аспекти на работната тема: теоретични, експериментални, практико-приложни, представени със съответна аналитична интерпретация.

Дисертационният труд е в общ обем от 136 стр., (основният текст е 122 стр.), разположен в три глави. Емпиричните данни са визуализирани чрез 26 таблици и 16 фигури.

Посочени са общо 107 литературни източници, от които 66 на кирилица, 41 на латиница. Експерименталният инструментариум (въпросник и интервю) е представен в две детайлно изградени приложения.

Съдържателен профил на дисертационния труд

Дисертационният труд на Елена Керанкова е изследване на изключително значим проблем, интердисциплинарен по характер и с паралелен обхват на различни аспекти: правен, медицински, социален, психологически, педагогически, социологически, методологически, методически. Отражението му в дисертацията показва неговата актуалност върху фона на тревожните аргументи, изведени от авторката: първо, „насилието е особено болезнен проблем, който засяга всички социални слоеве и групи“; второ, „липсата на точна информация за броя на децата, жертви на насилие и пренебрегване, е сериозно ограничение пред ефективната реакция“ (по текста в дисертацията); трето, устойчивата тенденция към увеличаване броя на хората/децата, претърпели някаква форма на насилие; четвърто, неблагоприятното отражение върху развитието,

бъдещето и качеството на живота, както на детето, претърпяло насилие, така и на обкръжаващата го социална среда - семейство, общност, общественост.

Посочените съждения показват, че логично изследването е ориентирано към преосмисляне и преодоляване на сериозни дефицити - отсъствието на информация, отсъствието на система за регистриране и събиране на данни, мониторинг, което от своя страна затруднява изграждането на ефективни стратегии за профилактика и подкрепа, контрол и възможности за справяне с проблема. Всичко това означава, че дисертацията на докторант Керанкова е насочена към проблем, който е не само актуален и сложен, но неговото решаване ще носи изключителна ползност за социалната практика.

В този контекст мотивацията на докторанта за ориентация към темата е повече от убедителна, което аргументирано е конспектирано в увода на разработката.

Познаване състоянието на проблема

Дисертацията е разположена в сложно изследователско поле, защото социалната сфера е трудна, комплексна, многолика, което рефлектира и в теоретичния анализ. Информацията е организирана в 12 параграфа. Специален акцент е поставен върху феномена „насилие“ – същност, причини, форми, показатели; представени са редица международни документи за защита правата на децата; анализира се значението на Българската Конституция като основен законодателен документ в защита на семейството и децата; чрез критичен анализ е предложен пакет от български стратегически документи за защита на детето от насилие и експлоатация; подробно се коментират системите за сигнализиране за насилие върху деца; изнесени са констатации относно данните за насилие върху деца у нас; коментира се ролята на координационния механизъм за взаимодействие като мултидисциплинарен механизъм между органите за закрила, особено когато се налага кризисна интервенция; разгледана е системата за реализиране на мониторинг за прилагане на координационния механизъм; внимание е отделено на училищния тормоз като явление с разрастващи се размери и необходимостта от механизми за противодействие; проблемът за превенция на насилието е разгледан като единство от мерки на световно и национално ниво; изнесени са резултати от проучвания на насилието и ангажимента на

ЕС за превенция; анализират се слабостите на системата за регистриране и съобщаване на случаи за насилие.

В анализа на литературата и документацията по темата докторантът умело съчетава теоретичните и практико-приложните аспекти на работния проблем. По този начин текстът осигурява възможност за сравнения и обобщения, за дискусия относно необходимостта от рационални маркери и решения, в които се откроява мястото и значимостта на настоящото проучване.

Справедливо е да се отбележи, че анализът се отличава с коректност на информацията, данните и констатациите, получени от източници, посочени на съответните места.

Цялостното впечатление, което теоретичният масив създава, е че докторантът притежава богата ерудиция относно състоянието и тенденциите в развитието на работния проблем.

Концепция и дизайн на изследването

Във втора глава на дисертационния труд е разположен концептуалният панел на изследването. Налични са основните компоненти (цел; задачи; хипотеза, методи), които са в логическа съподчиненост и обвързаност с темата. Според мен формулировките на хипотезата и обектът на изследване се нуждаят от по-прецизно дефиниране, защото в този си вид насочват към по-различен от предполагаемия дискурс.

Докторант Керанкова се е ориентирала към контингент с широк обхват – всички 147 отдела за закрила на детето на територията на цялата страна, което осигурява репрезентативност на изследването и по-висока степен на достоверност на постигнатите резултати, изводи и препоръки.

Изследователската концепция и подход, инструментариумът за разработване на дисертационния труд са съвременни и с практическа приложимост.

На мнение съм, че в тази си част дисертацията се нуждае от по-подробна дескриптивност на работната програма по посока на организация, условия, етапи, които биха очертали в по-голяма пълнота изследователската процедура относно конкретиката на подхода и неговите параметри. Освен това ще се постигне по-добър баланс и пропорционалност в съдържанието на целия труд.

Резултати от изследването и приноси на дисертационния труд

От прагматична гл.т. особено значима е третата глава, в която е предложен анализът на емпиричната фактология с последователна интерпретация на данните, организирани в три параграфа: първо, данни от Докладите за мониторинг на прилагане на координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисни ситуации; второ, данни от интервюта с експерти в областта на закрила на детето; трето, резултати от анкетно проучване относно ефективността на съществуващите механизми за откриване, регистриране и проследяване на случаите на насилие над деца. Държа да отбележа коректният подход на докторанта при обработката и представянето на получените емпирични резултати. Интерпретацията им е обективна, изведени на повърхността са редица „подводни камъни“ - липса на статистическа информация, несъответствия, контрасти, трудности, свързани с измеримост и разпознаваемост. Обективно е очертано съдържанието на проблемните области, потребностите, както и предложенията, свързани с идентифицираните трудности.

От полуструктурираните интервюта с експерти в областта на закрила на детето става видно, че основните проблеми могат да се класифицират в две групи: от технически характер и проблеми, свързани с използване на различни дефиниции и критерии за оценка.

Обективно са представени и резултатите от «непредставително анкетно проучване» (цит. стр.98) на 240 лица (началник - отдели и главни социални работници) от цялата страна относно ефективността на съществуващите механизми за откриване, регистриране и проследяване на случаите на насилие над деца. Оценката за работата на мултидисциплинарните екипи е положителна; съществуват проблеми и трудности при съобщаване на случаи и при работа по случай на насилие.

Интерес представлява информацията относно специализираното обучение, свързано с разпознаване белезите на насилие. Установен е дефицит на обучението за рисковете от насилие и превенция на насилието и необходимост от подобряване на системата за идентифициране, регистрация и проследяване на случаите на насилие. Обективно е становището на Керанкова, че това зависи и е свързано с промени в нормативната уредба,

подчертана е и необходимостта от въвеждащи поддържащи обучения за всички органи по веригата: закрила и социални услуги.

Формулираните изводи произтичат от проведеното изследване, препоръките са конкретни и откриват възможност за бъдещи теоретико-изследователски и прагматично ориентирани теми и работни хипотези. Целта и основните задачи на дисертационния труд са постигнати, хипотезата е доказана, налице са научно-приложни и практико-приложни резултати.

Като процедура проучването е реализирано отговорно, емпиричната фактология е представена и анализирана вербално и визуално.

В своята цялост дисертационният труд на Елена Керанкова е сериозно и необходимо научно изследване на проблем, чиято значимост и полезност за социалната практика непрекъснато ще нараства и ще се доказва.

Езикът на представените разработки е научно издържан, но се нуждае от граматическа редакция.

Обективният анализ на изследователската процедура и получените резултати позволяват да се открият приносите (приемам и посочените от докторанта) на дисертационния труд, които могат да бъдат обобщени и градиращи на три нива:

1. На **теоретично равнище**: направен е коректен прочит и анализ на проблема за насилието върху деца като феномен с многопластова структура и различни аспекти.
2. На **методическо и приложно методическо равнище**: установените констатации, свързани със системата за регистриране и мониторинг на случаи на насилие над деца, са успешна основа за рационализирането ѝ.
3. На **емпирично равнище**: изследването като реалистична, проверена и апробирана процедура доказва, че реалните дефицити в работата с деца, претърпели насилие, са в голяма степен преодолими.

Автореферат и публикации по дисертационния труд

Авторефератът по композиция и съдържание отразява логиката на дисертационния труд и дава пълна представа за спецификата на работния проблем и цялостното му изследване като информация, процедура и резултати.

По темата на дисертацията са депозирани 4 публикации (две самостоятелни и две в съавторство), които отразяват различни аспекти и имат определен принос за популяризирането на емпиричните резултати. Освен това докторант Керанкова е реализирала 5 участия в научни форуми и участие в 5 проекта, свързани с темата на дисертационния труд.

Препоръки и въпроси

Изследването и резултатите от него могат да се издадат като практическо помагало (например „Работа с деца, претърпели насилие“), което ще бъде полезно за студенти, социални работници, педагогически съветници и всички, които се интересуват от проблема.

Въпрос: В какви посоки бихте рестартирали работата си по темата с оглед постигане на реални възможности и условия за превенция и решаване на проблемите на насилието, водещи до намаляване на социалното напрежение в обществото?

Заключение

Основанията ми да препоръчам на уважаемото научно жури да гласува на Елена Илиева Керанкова присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование: Социални, стопански и правни науки, професионално направление: Социални дейности; докторска програма „**Организация и управление на социалните дейности**“ са следните:

първо, дисертационният труд притежава когнитивна и прагматична стойност и покрива характеристиките на научно-приложно изследване;

второ, изследването е реализирано професионално добросъвестно с чувство за отговорност относно коректността на анализа и изведените препоръки и обобщения;

трето, авторът притежава теоретико-практическа опитност, което е обективна основа за реализиране на изследователската теза и процедурата.

четвърто, научните приноси и публикациите по темата отговарят на областта и професионалното направление за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“;

18.08.2021 г.

Становището е изготвено от.....

/доц.д-р Стефка Динчийска/

